

FOTO: PAVEL GEIDOS

Třípodlažní mlýn holandského typu v osadě Světlík na Děčínsku prochází postupnou obnovou.

FOTO: PAVEL GEIDOS

Mlýn ve Spálově, nejmenší dochovaný u nás, smutně chátrá.

FOTO: PAVEL GEIDOS

Hodně mlýnů si lidé upravili k rekreačním účelům – například i tento v Brušperku.

FOTO: PAVEL GEIDOS

Mlýn ve Starém Poddvorově na Hodonínsku je po rekonstrukci.

Historie

Nejstarší zařízení, na nichž člověk už v neolitu mačkal zrna, byly drtiče a ruční mlýny, sloužící jako žernovy v některých horských krajích dodnes. Lidskou tažnou silou časem doplňovala zvířata. Využívat přírodní zdroje energie, vodu a vítr ale napadlo už nejstarší kultury v Egyptě a Přední Asii. Vodní a větrný pohon vydržely až do příchodu páry, plynu a elektřiny koncem 18. a začátkem 19. století.

Kdo byl vynálezcem větrného kola, dnes nevíme. Podle některých teorií se poprvé objevilo v persko-arabské civilizaci. Zachované zděné větrné mlýny v Moonu u Alexandrie jsou prý staré přibližně tři tisíce let. Nejstarší zmínka o evropském větrném mlýně stojí v anglosaské listině z roku 833. O větrném mlýně v zahradě Strahovského kláštera se roku 1277 zmiňuje neznámý pokračovatel Kosmovy kroniky.

FOTO: ARCHIV

Rudický větrák patří k oblíbeným cílům turistů v Moravském krasu.

FOTO: ARCHIV

Větrník na Kanciborku v Třebíči z roku 1836. Sloužil k mletí smrkové a borové kůry na třísko pro místní koželužny.

i čela návštěvníků pamětním razítkem, se stal vyhledávaným maskotem pěších turistů i cyklistů. V sezoně je otevřeno denně, od září do dubna jen o sobotách a nedělích.

Hned vedle rudického mlýna v zahradě najdete spolu s občerstvením i malé turistické infocentrum, na opačné straně pak geologickou expozici. Výletníci milující dobrodružství mohou za poplatek absolvovat kurz speleologie a spustit se do Rudického propadání, které po několika podzemních kilometrech ústí až do světově proslulého archeologického naleziště jeskyně Býčí skála.

Pouze jeden měsíc v roce, o říjnových víkendech odpoledne, se otevírá veřejnosti zděný mlýn v Ruprechtově na Vyškovsku. Disponuje unikátním pohonem: klasické lopatky nahrazuje větrná Halladayova turbína o průměru deset metrů a hmotnosti dvě tuny, která se otáčí na střeše válcové stavby ve výšce šestnácti metrů. Po zbytek roku je uvnitř soukromý penzion. Ruprechtov není těžké najít i bez mapy – nedaleko se tyčí na desítky kilometrů dobře viditelný televizní vysílač Kojál, vysoký 340 metrů. A pokud nepřijedete v říjnu a nepodaří se vám nikoho přemluvit k prohlídce mlýna, nezafrkejte. Blízký Senetářov nabízí v rázovité chalupě z nepálených cihel a s doškovou střechou pozoruhodné muzeum perleťářství, které bývá přístupné vždy o víkendech.

Na požádání vás vpustí do obnovených dřevěných větrných mlýnů ve Staré Vsi u Bílovce na Novojičínsku a v Partutovicích na Přerovsku. Raritou druhého jmenovaného objektu je malbou a řezbou zdobené čelo moučnice (zařízení na prosévání mouky).

Rodinné muzeum mlýnářů Červeků vzniklo v beraním mlýně ve Skaličce nedaleko Hranic na Moravě. Zařízení je vysoké jedenáct metrů a lopatky mají rozpětí šestnáct metrů. Tento zřejmě vůbec největší tuzemský mlýn se pro návštěvy otevře během dne na požádání v sousedství.

Skanzen, restaurace, penzion

Z Kladníků na Přerovsku převezený dřevěný mlýn zdobí skanzen v Rožnově pod Radhoštěm. Nachází se v části zvané Valašská dědina (otevřeno od začátku května do konce září), kde stojí například i Pasekářská usedlost z Velkých Karlovic, Hoferská chalupa z Leskovce, Rumpálová studna z Pulčína či Fojtství z Lidečka.

Zatím poslední zpřístupněný mlýn můžete obdivovat ve Starém Poddvorově na Hodonínsku. Díky rozvojovým fondům Phare obec dřevěnou památku opravila a otevřela v roce 2003. Průvodce seženete o víkendech na telefonním čísle napsaném u cesty k mlýnu.

Zavítat můžete ještě do několika dalších mlýnů obilí, byť nejsou upraveny jako muzea, ale mají komerční využití. Na restauraci se